

TUVA DESTANLARINDA HİPERBOL (MÜBALAĞA) KULLANIMI ÜZERİNE

ON THE USE OF HYPERBOLA (EXAGGERATION) IN THE TUVAN EPICS

Salih Mehmet ARÇIN*

ÖZ: Hiperbol (Abartı / Mübalağa); söylemde en genel ifadeyle bir şeyi olduğundan daha iyi, daha çarpıcı bir şekilde konuşma veya yazmanın yolu olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada öncelikle hiperbol kavramı ve kavramın alanyazındaki farklı biçimleri hakkında bilgi verilmiş, kavramın Batı'da hem teorik ve edebî bağlamlarda hem de derlem tabanlı çalışmalar üzerinde kullanımının teorik boyutları tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda elde edilen veriler çerçevesinde Tuva kahramanlık destanları analiz edilmiştir. Araştırma nesnesi olarak seçilen Tuva kahramanlık destanlarına ait bir derlem mevcut olmadığı için Türkiye Türkçesine aktarılmış olan Ergun-Aça (2004), *Tuva Kahramanlık Destanları I*; Ergun ve Aça (2005), *Tuva Kahramanlık Destanları II*; Arıkoğlu ve Borbaanay (2007), *Tuva Destanları*; Arçın (2014), *Tuva Destanları 2: Haan-Tögüldür* metinlerinden örnekleme yöntemi ile veri toplanmıştır. Bu açıdan çalışmada nitel bir yöntem uygulanmıştır. Çalışmada, Batı'daki hiperbol yaklaşımlarının modellemelerine alternatif olarak Türkçenin yapısına uygun bir model önerilmektedir. Sonuç olarak, hiperboller Tuva Türkçesi destan metinlerindeki verilere göre Türkçenin genel yapısına uygun bir biçimde varyasyonları ile ortaya konulmuş ve 4 başlık altında örneklendirilmiştir: 1. Nesnel Hiperboller 2. Nicel Hiperboller 3. Nitel Hiperboller 4. Belirteç Hiperboller.

Anahtar Kelimeler: Hiperbol (Abartı / Mübalağa), edebî dil, Tuva kahramanlık destanları, Tuva Türkçesi.

ABSTRACT: *Hyperbole (Exaggeration / Exaggeration) can be defined in the most general terms as a way of speaking or writing something better, more strikingly than it is. In this study, firstly, information is given about the concept of hyperbola and its different forms in the literature, and the theoretical dimensions of the use of the concept in the West both in theoretical and literary contexts and on corpus-based studies are tried to be introduced. In this context, Tuvan heroic epics were analyzed within the framework of the data obtained. Ergun - Aça (2004), Tuvan Heroic Epics I; Ergun - Aça (2005), Heroic Epics of Tuvan II; Arıkoğlu - Borbaanay (2007), Epics of Tuvan; Data were collected from the texts of Arçın (2014), Tuvan Epics 2: Haan-Tögüldür by sampling method. In this respect, a qualitative method was applied in the study. In the study, a model suitable for the structure of Turkish is proposed as an alternative to the modeling of hyperbola approaches in the West. As a result, hyperbolas are presented with variations in accordance with the general structure of Turkish according to the data in the Tuvan Turkish epic texts and are exemplified under 4 titles: 1. Objective Hyperbolas 2. Quantitative Hyperboles 3. Qualitative Hyperboles 4. Indicative Hyperbolas.*

Keywords: *Hyperbola (Exaggeration/Exaggeration), literary language, Tuvan heroic epics, Tuvan Turkish.*

* Dr. Öğr. Üyesi-Pamukkale Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / Denizli-saliharcin@gmail.com (Orcid: 0000-0002-9337-0611).

Giriş

Türkçe Sözlük'te *mübalâğa* "abartı" (TS 1719) /*abartı* "bir şeyi, bir olayı olduğundan büyük veya çok gösterme, mübalâğa" (TS 2) biçiminde sözlüksel anlamlarıyla tanıklanmaktayken bu sözcüklerin söz konusu kullanımlarının dışında, edebiyatta bir söz sanatı anlamıyla kullanılageldiği bilinmektedir.

Söz sanatı anlamıyla ilgili olarak *Edebiyat Lügati*'nin *mübâlega* maddesinde "bir şeyi târif ve tasvîr ederken ya olduğundan fazla, yâhud eksik göstermek" biçiminde tanımlanır. *Mübâlega* eskiden "teblîğ", "iğrâk", "gulüv" diye üçe ayrılmış, birincisi makbul, ikincisi makbulce ve üçüncüsü de gayr-i makbul sayılmıştır (EL 105). Benzer bir şekilde *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*'nde *mübâlâğa* "anlatılan şeyi olduğundan çok ya da az gösterme sanatı" olarak tanımlanmış ve bu sanatın divan edebiyatında üç bölüme ayrıldığından bahsedilmiştir. Birincisi *tebliğ* "akla ve göreneğe uygun mübalâğa", ikincisi *iğrâk* "akla uyan, göreneğe uymayan mübalâğa" ve üçüncüsü *gulüvv* "hem akla, hem de göreneğe uymayan aşırı mübalâğa" (Akalin, 1984: 192) biçiminde açıklanmıştır. *Belâğat Terimleri Ansiklopedisi*'nde de *mübalâğa* için "belâğat âlimlerinin çoğunluğunun mübalâğayı önce makbul olan ve makbul olmayan diye iki kısma ayırıp, makbul olan mübalâğayı mana sanatları arasında mütalâa ettiklerine değinilirken, bir bedî' deyim olarak mübalâğanın bir vasfın şiddet veya zaaf bakımından imkânı çok güç olan bir dereceye veya gerçek olması muhal olan bir mertebeye çıkarılarak ifade edilmesi" (Akdemir, 1999: 249-250) biçiminde tanımlanmıştır.

Abartı / mübalâğa sanatı söylemde en genel ifadeyle bir şeyi olduğundan daha iyi, daha çarpıcı bir şekilde konuşma veya yazmanın yolu olarak tanımlanabilir. Bu söz sanatının adlandırılması hususunda *abartı* / *abartma* ve *mübalâğa* terimleri alanyazında çoğunlukla kullanılmasına rağmen bu sözcüklerin günlük dilde de yansımalarının olduğu ve söz sanatı anlamının dışında söylem esnasında *Türkçe Sözlük*'teki "bir şeyi, bir olayı olduğundan büyük veya çok gösterme, mübalâğa" anlamında kullanıldığı ifade edilebilir.

Bu noktada *abartı* / *abartma* ve *mübalâğa* sözcükleri hem terim hem de günlük dildeki anlamıyla İngilizce alanyazında karşılaşılan *hyperbole* "abartma, abartı, mübalâğa", *overstatement* "abartma, abartı, mübalâğa" ve *exaggeration* "abartma, abartı, mübalâğa, şişirme" sözcükleriyle benzer bir terminolojik sorun sergilemektedir. Öyle ki, İngilizcede de mübalâğa anlamında kullanılan birçok terimle karşılaşılmaktadır. Bu terimlerin betimlemesini *Hyperbole in English* adlı çalışmasında yapan Claudia Claridge, *hyperbole* teriminin orijinal olarak klasik retorikten alınan geleneksel bir terim olduğunu ve bu sebeple de resmî ve ikna edici konuşma, üslup ve edebiyat ile ilişkilendirildiğini belirtmektedir. Diğer yandan Claridge'ye göre *overstatement* "abartma, abartı, mübalâğa" ve *exaggeration* "abartma, abartı, mübalâğa, şişirme" ise bu tarz bir etki alanı olmayan ve

günlük dilde karşılık bulan terimler olarak değerlendirilmektedir (Claridge, 2011: 6). Diğer bir araştırmacı Neal R. Norrick ise *hyperbole*, *overstatement* “abartma, abartı, mübalağa” ve *extreme case* “aşırı durum” formülasyonu arasında ayırım yapmakta ve *hiperbolün* mecazi (*metaphoric*) ve hayali ifadelerine (*imagistic expressions*) eğilimli olduğunu belirtmektedir (Neal R. Norrick, 2004’ten aktaran Claridge, 2011: 7).

Bu konuyla ilgili olarak Raymond W. Gibbs’in hiperbol değerlendirmesi ise abartmanın kendisini bir ölçü olarak göz ardı ederek kasıtlı abartma ile kasıtlı olmayan ve bilinçaltı olarak abartma arasında ayırım olması gerektiği biçimindedir (Raymond W. Gibbs, 1994’ten akt. Claridge, 2011: 7). Claridge ise Gibbs’in ortaya attığı kasıtlılık veya kasıtlı olmama durumu için özellikle de ikna edici söylem aracı olarak abartmanın kökenleri göz önüne alındığında mantıklı olsa da bireysel kullanım durumlarındaki ayırım -ve dolayısıyla ayırt edici etiketleme- açısından çok zor olacağını çünkü aralarında kesin bir ayırım çizgisinin olmadığını dile getirmektedir (Claridge, 2011: 7).

Hiperbol üzerine araştırma yapan Burgers vd. leri hiperbolün metafor ve ironi gibi mecazlara kıyasla ampirik olarak daha az dikkat çeken bir mecaz/değişmece olduğundan bahsetmelerine rağmen hiperbolün tanımı ve işlevi üzerinde son zamanlarda tartışmaların hâlen sürdüğüne değinmektedirler (Burgers vd., 2016: 163).

Alanyazınındaki bu tartışmalara veya tanımlamalara baktığımızda birinci bakış açısına göre hiperbolün, bir durumun gerçekliğinin aşırı abartıldığı, retorik sorular ve yetersiz ifade gibi diğer mecazlarla birlikte sözel ironinin bir alt türü olduğu (Averbeck, 2015: 87-109; Gibbs, 2000: 5-27) şeklinde değerlendirilirken; ikinci bakış açısına göre ironiyi hiperbol ve metafor gibi retorik bir mecaz olarak görerek, ironinin daha dar bir tanımı yapılmaktadır. Bu iki bakış açısının temel farkı birincisinde ironi daha geniş manada değerlendirilirken ironinin kapsamı içerisinde hiperbolün yer aldığı düşünülür. Öte yandan ikinci bakış açısına göre ise söylemde bazı hiperbollerin ironik bir şekilde kullanılmalara rağmen her zaman durumun böyle olmadığını altı çizilmektedir (Burgers vd., 2016: 163).

Burgers vd. leri hiperbol konusundaki bu farklı bakış açılarını cevaplamada söylemde hiperbolün nasıl kullanıldığını araştırmak için *Hiperbole Tanımlama Prosedürü* (*HIP: Hyperbole Identification Procedure*) adını verdikleri ve kısaca HIP diye adlandırdıkları sistematik bir prosedür ortaya atmaktadırlar. Bu prosedürün katkısı söylemde ironik (veya ironik bir tonu olan) hiperbol kullanımının oranını ortaya çıkarabilmede ve bahse konu tartışmanın çözülmesine yardımcı olabilmeye bir analiz yolu olmasıdır. Burgers vd. lerinin belirttiği üzere hiperbol tanımları “(1) ölçeksel olması, (2) önermesel anlam ile kastedilen anlam arasında belirli bir kaymayı ihtiva etmesi ve (3) belirli bir göndergeyi içermesi” (Burgers vd., 2016: 164) açısından genel olarak üç öğeden oluşmaktadır. Ölçeksel olması

açısından iki ölçek türü ile sınıflandırılır. Bunlar nitelik ölçekleri ve nicelik ölçekleri olarak adlandırılır (Burgers vd., 2016: 164).

*That was **the best** concert in the history of the known universe!* [Bu, bilinen evren tarihindeki **en iyi** konserdi!]

*That was **the worst** concert in the history of the known universe!* [Bu, bilinen evren tarihinin **en kötü** konseriydi!] (Burgers vd., 2016: 164).

Nitelik ölçekleri için üstte örnek verilen iki cümlede koyu ile vurgulanan kısımlar konuşmacı açısından bir konserin en aşırı olumlu ve olumsuz değerlendirmelerini yansıtmaktadır. Bu cümlelerde geçen *en iyi* ve *en kötü* ifadeleri niteliksel bir boyut içermesinden dolayı nitelik ölçekleri olarak derecelendirme yapmaktadırlar. Öte yandan Burgers vd. lerine göre bir hiperbol, hiperbolik nicel bilgiler içeren ölçektir. Buna göre:

*It took the waiter **a day** to get me my coffee.* [Garsonun bana kahvemı getirmesi **bir gün** sürdü.] (Burgers vd., 2016: 164) ifadesinin hiperbolik unsuru, sipariş verme ile garsonun kahveyi getirmesi arasındaki zaman diliminde ima edilen zaman aralığı niceliksel bir değer yansıtmaktadır. Burgers vd. leri yine niceliksel hiperbollerle ilgili olarak ölçeğin artırılıp (bir hafta, bir ay, bir yıl) azaltılabileceğini (on saniye, bir saniye, bir mikrosaniye) ifade etmektedirler (Burgers vd., 2016: 164).

Burgers vd. lerinin hiperbolün ikinci özelliği olarak değerlendirdikleri ve hiperbolün önermesel anlam ile kastedilen anlam arasında belirli bir ayrımı içermesi durumunu birçok araştırmacının söz konusu ayrımı büyüklük farkı olarak yorumladıklarına atıfta bulunarak, önermesel anlamın söylemin kastedilen anlamından “daha büyük” veya “daha aşırı” olması durumunun gerçekleşmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Aynı araştırmacılar, hiperbolün üçüncü özelliğinin ise hiperbolün pragmatik bir fenomen olmasından dolayı bağlamdan bağımsız bir ifadenin hiperbolik olup olmayacağını belirlenemeyeceğine vurgu yapmaktadırlar. Bununla ilgili de aşağıdaki örnek cümle verilmektedir:

*This is **the biggest disaster** of the 21st century!* [Bu, 21. yüzyılın **en büyük felaketi!**] (Burgers vd., 2016: 165).

Bu cümlenin hiperbolik olup olmadığını anlamak için bu cümlede vurgulanan en büyük felaketin ne olduğunun, yani gerçek dünya bilgisinin bilinmesi gerektiğinin altı çizilmektedir. Burgers vd. leri söz konusu cümlede mesela Hollanda Milli Futbol Takımı'nın 2016 Avrupa Şampiyonasına katılamaması durumu söz konusu edildiyse bu ifadenin hiperbolik olacağını; ancak bir doğal afetin büyüklüğü (deprem, sel, tsunami vb.) söz konusu cümlede ifade edilmek istenirse hiperbolik bir ifade olamayacağını belirtmektedirler. Böyle durumlarda bir ifadenin hiperbolik olup olmadığını belirlemek için bir referans nesnesine ihtiyaç olduğu özellikle vurgulanır (Burgers vd., 2016: 165).

Hiperbollerin retorik ve edebi bağlamlarda incelenmesinin tarihine bakıldığında ise hiperbolik formların sınıflandırmasının ilk defa Harry

Spitzbardt tarafından ortaya konulduğu görülmektedir. Spitzbart'ın sınıflandırmasına göre hiperbolik form kategorileri şu şekildedir (Spitzbardt, 1963: 278):

(1) <i>numerical hyperbole (1,000 per cent)</i>	(1) sayısal hiperbol (yüzde 1.000)
(2) <i>words of hyperbolic nature:</i>	(2) hiperbolik nitelikteki kelimeler:
<i>a. nouns (ages)</i>	a. isimler (yaşlar)
<i>b. adjectives (colossal)</i>	b. sıfatlar (muazzam)
<i>c. adverbs (astronomically)</i>	c. zarflar (aşırı olarak)
<i>d. verbs (die)</i>	d. fiiller (ölmek)
(3) <i>simile and metaphor (cross as the devil)</i>	(3) benzetme ve metafor (şeytan gibi geçmek/karşıya geçmek)
(4) <i>comparative and superlative degrees (in less than no time)</i>	(4) karşılaştırma ve üstünlük dereceleri (hiç vakit kaybetmeden/en kısa sürede)
(5) <i>emphatic genitive (the finest of fine watches)</i>	(5) empatik/vurgulu genitif (güzel saatlerin en iyisi)
(6) <i>emphatic plural (all the perfumes of Arabia, Shakespeare)</i>	(6) empatik/vurgulu çokluk (Arabistan'ın tüm parfümleri, Shakespeare)
(7) <i>whole sentences (he is nothing if not deliberate)</i>	(7) bütün cümleler (kasıtlı değilse hiçbir şey değildir)

Claridge'ye göre Spitzbardt'ın sınıflandırması onaylanmış birkaç özgün örnekten alıntı yapmasına rağmen ilk olarak görünüşte bir derleme ya da herhangi bir kapsamlı metinsel temele dayanmadığı için varsayımsal kalmaktadır. İkinci olarak Spitzbardt'a göre sayısal abartma genellikle tek kelimeye dayalı olmalıdır, ancak metafor tek kelimedenden tüm cümlelere kadar herhangi bir şey olabilir ve benzetmeye karşı biçimselden ziyade anlamsaldır. Bu açıdan da kusurludur. Son olarak da Spitzbardt'ın değinmediği ya da bir derleminin yokluğundan dolayı yapamadığı bir başka ilginç nokta da hangi formun daha fazla veya daha az sıklıkta olduğunu göstermez (Spitzbardt, 1963: 278; Claridge, 2011: 47).

Claridge, Spitzbardt'ın sınıflandırmasıyla ilgili olarak iki noktanın önemli olduğunu ve sınıflandırmanın açıkça biçimsel, yani sözdizimsel ve/veya morfolojik (anlamsal değil) hususlara ve ampirik olarak mevcut verilere dayanması gerektiğini belirtmektedir (Claridge, 2011: 47).

Retorik ve edebi bağlamların dışında McCarthy ve Carter'in CANCODE (Cambridge and Nottingham Corpus of Discourse in English) derleminden hareketle İngilizcenin günlük konuşma dilindeki mübalağa oluşumlarını

inceledikleri çalışma ise farklı bir yöntem sunmaktadır. Derlem tabanlı bu çalışmada sözlüksel öğelerin hiperbolik eğilimini belirlemek için altı temel hiperbolik kategori benimsenmektedir (McCarthy ve Carter, 2004: 162-175):

1. <i>identification of hyperbole</i>	1 hiperbol tanımlama
2. <i>expressions of number, amount and quantity</i>	2. sayı, miktar ve nicelik ifadeleri
3. <i>time expressions</i>	3. zaman ifadeleri
4. <i>adjectives and adverbs of size, degree and intensity</i>	4. boyut, derece ve yoğunluk sıfatları ve zarfları
5. <i>reflexive marking of hyperbole</i>	5. hiperbolün dönüşlü işaretlemesi
6. <i>other miscellaneous expressions</i>	6. diğer çeşitli ifadeler

Derlem tabanlı bir çalışma yapan Claridge ise yedi hiperbolik formu şu şekilde söz konusu eserinde tartışmaktadır (Claridge, 2011: 49-70).

1. <i>single-word hyperbole</i>	1. tek kelimelik hiperbol
2. <i>phrasal hyperbole</i>	2. deyimsel hiperbol
3. <i>clausal hyperbole</i>	3. cümle ile ilgili hiperbol
4. <i>numerical hyperbole</i>	4. sayısal hiperbol
5. <i>the role of the superlative</i>	5. üstünlüğün rolü
6. <i>comparison</i>	6. karşılaştırma
7. <i>repetition</i>	7. tekrar

Metodoloji

Hiperbole konusunda Türkçe alanyazında sadece edebiyat ve retorik çalışmalarında tanımlama ve yüzeysel olarak hiperbolün çeşitleri hakkında bilgi verilmiş, konuyla ilgili olarak henüz teorik açıdan bir çalışma yapılmamıştır. Bu sebeple bu çalışmaya İngilizce alanyazında yapılmış teorik ve derlem tabanlı çalışmalar [Spitzbardt (1963), McCarthy ve Carter (2004), Claridge (2011) ve Burgers vd. leri (2016)] model olarak kaynaklık etmiştir.

Çalışma Alanı

Bu çalışmada araştırma nesnesi olarak Tuva sözlü edebiyatının önemli bir unsuru olan kahramanlık destanlarının metinleri seçilmiştir. Bu noktada söz konusu destan metinlerine ait bir derlem mevcut olmadığı için Türkiye Türkçesine aktarılmış Tuva kahramanlık destanlarının (Ergun ve Aça (2004), *Tuva Kahramanlık Destanları I*; Ergun ve Aça (2005), *Tuva Kahramanlık Destanları II*; Arıkoğlu ve Borbaanay (2007), *Tuva Destanları*; Arçın (2014), *Tuva Destanları 2: Haan-Tögüldür*) metinleri üzerinden örnekleme yöntemi ile veri toplanmıştır.

Türk Destanlarında Hiperbol

Türk destanları üzerine yapılan araştırmalarda bir üslup özelliği olarak hiperboller hakkında sistematik bir biçimde çalışma yapılmamıştır.

Destanlardaki hiperbolik form kategorileri derlem temelli ya da örneklem yöntemiyle incelenmemiştir. Bu konuyla ilgili çalışmalarda hiperbolün diğer adlandırma biçimleri olan mübalağa veya abartı hakkında kısaca bilgiler verilmiş ve söz konusu ifadelerin üslup açısından önemli olduğu ve Türk sözlü edebiyatında ayırt edici bir noktaya hizmet ettiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, Türk sözlü edebiyat geleneğinin bütün mahsullerinde abartılı ve mübalağalı anlatımın bir üslup özelliği olarak yaygın olduğu (Chadwick, 1969: 152'den akt. Çobanoğlu, 2003: 94), özellikle destanlarda bir üslup özelliği olarak kullanılan mübalağanın eser içindeki asıl işlevinin, gerçekleri açarak, büyüterek ortaya koymak olduğunu daima göz önünde tutmak gerektiği (Yıldırım, 2000: 155'ten akt. Çobanoğlu, 2003: 95) belirtilmiştir. Bu hususla bağlantılı olarak Naskali de destanlardaki abartılı ifadelerin kahramanlar ve kahramanların muhalifleri yani rakipler için de geçerli olacak şekilde kullanıldığından bahsetmektedir (Naskali, 1992: 2). Çobanoğlu buna ilave olarak denkler arasındaki mücadelenin adilliği gibi nedenlerle abartılı ifadelerin düşmanlar için de geçerli olduğuna değinir (Çobanoğlu, 2003: 96).

Bu çalışmada örneklem alanı olarak seçilen Tuva sözlü edebiyatının önemli unsurlarından biri olan destan metinleri üzerinde de gerek Tuva'da gerekse Türkiye'de hiperboller konusu yeterince ele alınmamış, birkaç çalışmada ise çok az temas edilmiştir. Örnek olarak *Tuvinskiy geroičeskiy epos [Tuva Kahramanlık Destanları]* adlı çalışmasında Tuva kahramanlık destanlarının tarihsel ve etnografik analiz denemesini yapan Grebnev, destanlarda imajların canlı ifadesini sağlamada mübalağanın etkisinden bahsetmektedir (Grebnev, 1960: 26). Özellikle kahramanlık hikayelerinin mübalağalarla dolu olduğunu ve epik imajları karakterize etmek için sanatsal bir araç olarak mübalağanın, genellikle tüm anlatı boyunca kullanıldığını dile getirmektedir. Grebnev'e göre abartının mahiyeti kahraman etrafında olduğu gibi kahramanın atı da mübalağalı bir anlatımla vurgulanmaktadır (Grebnev, 1960: 34-35).

Tuva folkloru araştırmacılarından Svetlana Orus-ool "About Tuvan heroic epos" [Tuva Kahramanlık Destanları Hakkında] adlı çalışmasında destanlardaki ifade araçlarını şu şekilde sınıflandırmıştır: "a) renkler, metaller, nesnelerin boyutları, karakterlerin ahlaki ve etik niteliğini gösteren değerlendirici sıfatlar; b) kahramanın görkemli görüntüsünü tasvir eden abartılı doğanın karşılaştırılması; c) Tuva'nın etnik ve coğrafi yaşam koşullarını yansıtan tipik pasajlar ve destansı formüller; d) kahramanın eylemlerinin ve niteliklerinin yüceltilmesi işlevlerini yerine getiren hiperboller" (web.worldpics.org, Orus-ool). Orus-ool, (b) ve (d) maddelerinde abartı ve hiperbollerin Tuva destanlarındaki ifade araçları olarak işlevsel yönüne temas etmektedir (URL-1).

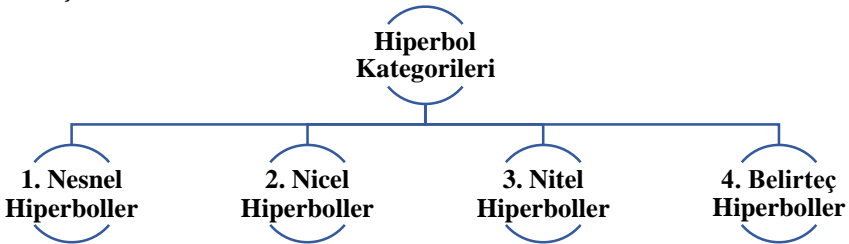
Tuva kahramanlık destanları üzerine Türkiye'de ilk çalışmaları yapan Ergun ve Aça, Tuva kahramanlık destanlarının vazgeçilmez unsurlarından biri olan mübalağayı betimlerken "kahramanların vücut özellikleri, güçleri,

savaşları, atları, otağları, zenginlikleri, silahları, giyim kuşamları normal insanlardan oldukça farklı ve abartılı” (Ergun ve Aça, 2005: 32-33) ifadelerden hareketle anlatıcıların destan anlatımı sırasında, diğer şiir sanatlarının yanında mübalağayı çok kullandıklarından bahsetmektedirler. Yine Ergun ve Aça’ya göre mübalağa, sadece kahramanla ilgili anlatılarda yararlanılan bir ifade aracı değildir, aynı zamanda atların tasvirinde ve diğer bazı hayvanların tasvirlerinde de kullanılmaktadır ve hatta ejderhalar bile mübalağa sanatının kullanılmasındaki unsurlardan biri olarak Tuva kahramanlık destanlarında karşımıza çıkmaktadır (Ergun ve Aça, 2005: 38-39; 75).

Son olarak, Ergun ve Aça tarafından Tuva destanlarında, “tıpkı diğer Türk boylarının kahramanlık destanlarındaki gibi, kahramanların vücut özellikleri, silahları, giysileri, sahip oldukları zenginlikleri, mücadeleleri, güçleri-kuvvetleri mübalağalı bir şekilde” (Ergun ve Aça, 2004: 54) anlatıldığı dile getirilmektedir. Yukarıdaki araştırmacıların da dikkat çektiği üzere Tuva kahramanlık destanlarındaki hiperbol (veya abartı / mübalağa) kullanımı ayırt edici bir nitelik taşımaktadır. Ancak destan dilini oluşturan unsurlar açısından hiperbol kategorilerinin tasnifi noktasında özelden Tuva destan metinleri üzerine genelde de Türk destanlarının incelenmesinde boşluk olduğu açık bir şekilde söylenebilir.

İnceleme

Giriş bölümünde ele alındığı üzere hiperbol konusunda Batı alanyazınındaki yapılan çalışmalarda modellemeler hem biçimbilgisel hem de sözdizimsel bir nitelik taşımaktadır. Ancak araştırma dili olarak bir Türk lehçesi olan Tuva Türkçesinin metinlerini nesne olarak kullandığımızda Batı’daki hiperbol incelemelerinde ortaya konulan modellemelerin gramer kategorilerini sınıflandırmada zorlayıcı olacağı, yani Batı modellemelerinin genel olarak Türkçenin yapısına aykırı bir değerlendirmeye sebebiyet vereceği malumdur. Bundan dolayı metodoloji kısmında da belirtildiği üzere Spitzbardt (1963), McCarthy ve Carter (2004), Claridge (2011) ve Burgers vd. lerinden (2016) istifade edilerek hiperboller için Türkçenin yapısına daha uygun bir model tasarlanması elzemdir. Bu noktada hiperbollerin gramer anlamlarını nesnellik, niteliklik, niceliklik ve belirteçlik özellikleri göz önünde tutularak şöyle bir sınıflandırma modeli önerilmiştir:

1. Nesnel Hiperboller: Nesneye ilgili, nesnenin gerçeğine dayanan bir anlam taşıyan hiperbol örnekleri bu başlık altında değerlendirilebilir.

<p><i>Ara-albatızı, dalay deg aragazın, Tañdı deg edin Üş honuktan erttirbeyn Çup ekkep turuptur. (Alday-Buuçu; Ergun ve Aça, 2004: 225).</i></p>	<p>Halkı deniz gibi rakıyı, Dağ gibi eti Üç gün geçirmeden Yığıp getirmiş.</p>
--	--

Tuva Türkçesinde *dalay* sözcüğü “deniz”, *tañdı* sözcüğü de “dağ” anlamlarında kullanılmaktadır. Ancak bu sözcükler, bağlam içerisinde hiperbolik bir anlam bağıntısı ile kullanılmaktadır. Üstteki örneklerde, rakının çokluğunu veya etin fazlalığını ifade edebilmek için nesnel bir anlama sahip sözcükler *deg* “gibi” ilgecinin de yardımıyla bir benzetme bağıntısı oluşturmaktadır. Bu durumla ilgili olarak Ergun ve Aça, Tuva kahramanlık destanlarında sık sık *deg* ve *ışkaş* ilgeçleri kullanılarak benzetme yapıldığına dikkat çekmektedirler (Ergun ve Aça 2005: 32).

Sınıflandırmada biçimbilgisel boyutlar dikkate alınsa da sözdizimsel kullanımlarda nesnel bir özellik gösteren öbekler, nesnel hiperbol örneklerinin içerisinde değerlendirilebilir. Öyle ki empatik / vurgulu tamlama biçimleri olarak kullanılan geleneksel dilbilgisinde isim tamlaması veya dilbilimsel olarak *component* olarak değerlendirilen *isim+NIñ isim+(z)I* yapıları bu nesnel hiperbol başlığı altında kullanım alanına sahiptir.

<p><i>Aldı erni Aş-çem bile bodaraan, On ses kat havaktıg, Kara miñçi börttüg, Kara torgu tonnug, Kara şaagan idiktig, Hambı hiliñ kurlug Erniñ erezi Han-Hülük avıgay Çorup-tur. (Han-Şilgi Attıg Han-Hülük; Ergun ve Aça, 2005: 154).</i></p>	<p>Alt dudağı Aştan-yemekten oluşmuş, On sekiz kat alınlı, Kara samur börklü, Kara ipek donlu, Kara kalın deri edikli, Hambı kadife kuşaklı, Erler eri Han Hülük Bey, Yaşarmış.</p>
--	--

Üstteki örnekte *Erniñ erezi* tamlaması “erler eri, erlerin eri” anlamında Türkiye Türkçesine aktarılabilir. Empatik / Vurgulu tamlama örneği olarak bu ifadedeki “*Erler eri Han Hülük Bey*” herkesten üstünlüğüyle işaretlenmektedir.

<p><i>Ertenginiñ ertezinde, Burungunuñ burunguzunda Eki şaktiñ ektinde</i></p>	<p>Geçmişin geçmişinde, Öncelerin öncesinde, İyi çağın omzunda,</p>
--	---

<p><i>Bak şaktiñ bajında</i> <i>Şag-dip büdüp turar şagda,</i> <i>Şagju-Tümeý burgan nomnap turda</i> <i>Bir-le çerde,</i> <i>Bajında ak taygalı,</i> <i>Baarında sarıg çalım-hayalı,</i> <i>Kadır kaşpal hem turgan.</i> (Arı-Haan; Ergun ve Aça, 2005: 225).</p>	<p>Kötü çağın başında, Yer-zaman oluşurken, Şagju-Tümeý burkan hakim iken, Bir yerde, Başında ak taygalı, Önünde sarı yalçın kayalı, Çetin boğazdan ırmak varmış.</p>
---	---

Ertenginiñ ertezi ve Burungunuñ burunguzu öbeklerindeki sözcük türleri tek tek incelendiğinde *ertengi*, *erte* ve *burungu* sözcüklerinin zarf işlevine sahip olduğunun ancak sözdizimsel olarak isim tamlaması yapısında nesnel bir gramer anlam bağıntısı kurdukları görülmektedir. Bundan dolayı nesnel hiperbollerin içerisinde tek başına bağımsız sözcüklerin değil aynı zamanda öbekselle ifadelerin de yer aldığı söylenebilir.

2. Nicel Hiperboller: Bu başlık altında değerlendirilen hiperboller sayı sözcükleri ve sayı sözcükleriyle bağlantılı olan büyük miktarlara atıfta bulunulan ifadelerdir.

2.1. Sayı Sözcükleri: Tuva destan metinlerinde çoğunlukla destanlardaki müsabakaların süresi, kahramanın veya rakiplerinin yaşı hiperbolik olarak ifade edilmektedir. Mesela, *Möгаа Şagaan Toolay* metninde güreş yarışıyla ilgili şu şekilde hiperbolik bir kullanımla karşılaşılmaktadır:

<p><i>Kara-Kögel turgas:</i> “Ol çüñ boor, ejim?”-dep aytırarga, <i>Biçe-Kara Möge tura:</i> “Bis iyi hüreşke-le Aldan çil bolgan-dır. (<i>Möгаа Şagaan Toolay</i>; Arıkoğlu ve Borbaanay, 2007: 134-135).</p>	<p>Kara-Kögel: “O da neyindi, dostum?” diye sorunca, Biçe-Kara Möge: “Biz ikimiz güreşmeye başladığımızdan beri Altmış yıl geçmiş.</p>
--	---

Yaş sözcükleri açısından bir inceleme yapıldığında *Alday-Buuçu* destanının farklı sayfalarında geçen ifadelerde hiperbolik olarak dünya dışı bir gerçekliğe atıf yapılmaktadır:

<p><i>Aşak üş çüs harmı çastap kelgeş,</i> <i>Bodanıp olurup tur. (Alday-Buuçu;</i> Ergun ve Aça 2004: 211).</p>	<p>Adam üç yüz yaşına gelince, Düşünüp durmuş.</p>
<p><i>Inçap turda, tos çüs tozan tos harlıg,</i> <i>Ak baştıg, hünün manaan,</i></p>	<p>Bu arada, dokuzyüz doksan dokuz yaşında Ak saçlı, gününü bekleyen</p>

<i>Hüüreen dayangan kırgan kaday kelgeş: (Alday-Buuçu; Ergun ve Aça 2004: 223).</i>	Asasına dayanan yaşlı kadın gelip:
---	------------------------------------

Alttaki *Üç deerniñ üş şapşilagazınga* ifadesinde de üç sayı sözcüğü hiperbolik olarak dünya dışı bir gerçekliğe atıfta bulunmaktadır.

<i>Üç deerniñ üş şapşilagazınga Üş baskaş çede beerge, Han-Hurbustu haanniñ Aal-Çurtu köşken-düşken turgannar. (Alday-Buuçu; Ergun ve Aça, 2004: 224).</i>	Üç göğün üç birleştiği yere Üç kere basıp yettiğinde Han-Hurbustu kağanın El-yurdu göçmekteymiş.
--	--

2.2. Büyük miktarlara atıfta bulunan sözcükler: Destan metinlerinde tespit edilen *yüzlerce, binlerce, milyonlarca* vd. sözcükler büyük miktarlara gönderimde bulunmak için hiperbolik olarak kullanılmaktadır. Söz konusu sözcüklerin yapısı incelendiğinde sayı sözcüğü, çokluk biçim birimi ve eşitlik durum biçim birimi ile teşekkül ettiği söylenebilir.

<i>Çüs kulaş hanı alama tamızın beletkeş, İştıngе çüş-çüş çıda, selemeni Şançıp-daa kaan bolgan irgin. (Boktu-Kiriş, Bora-Şeeley; Ergun ve Aça, 2004: 446).</i>	Yüz kulaç dipsiz çukurunu hazırlayıp İçine yüzlerce mızrağı, kılıcı Saplayıvermiş.
<i>Ulug-Haanniñ aal-oranına Çedip keerge, Kiji deerge kizirt, At başı kozurgay, Tük-tümen ara-albatı Çılğan boop-tur. (Arı-Haan; Ergun ve Aça, 2005: 256).</i>	Ulug Haan'nın obasına-yurduna Yetip gelende, Kişi başı nice, At başı pek çok, Kıl gibi binlerce halk-kavim, Kaynayıp durmuş.
<i>Çaңgıs kırmı aja düjüp keerge, Saya-tüme inek kadargan aşak Çoraan çüveñ irgin. (Kaңgıvay-Mergen; Ergun ve Aça, 2004: 487).</i>	İlk tepeyi aşıp gelirken, Milyonlarca inek güden ihtiyar Dolaşıp durmuş.

3. Nitel Hiperboller: Nitel hiperboller başlığı altında niteleme vasfı olan sözcükler ele alınmıştır. Geleneksel dilbilgisinde sıfat olarak karşılık bulan sözcük türü nitelik hiperbollerini oluşturan ana unsurdur. Nitelik sözcükleriyle bağıntılı olarak niteliğin derecelendirmesinde işleme sahip olan *daha* ve niteliğin üstünlüğünü bildirmeye yarayan *en* birimleri yine nitelik hiperbollerini içerisinde değerlendirilmiştir.

Alttaki örneklerde betimlenen nitelik hiperbollerine bakıldığında kocaman, cüsseli, heybetli sözcüklerinin ‘boyut’, olağanüstü sözcüğünün ise ‘dış görünüş’ ve sonsuz sözcüğünün de ‘nicelik’ anlamıyla niteleme yaptığı ifade edilebilir.

<p>-Sen meeñ eki ergelig adım boop Şidaar kulun-dur sen-dep Monu yarıp adinga handıkşıp, ınakşıp, Adın körüp turarga, Karış-Kulaş kulaktıg, Kaşpal şançıg haaylıg, Döp-dörbelçin tayga deg, Şiree kara at boop-tur evespe. (Aldın-Kurgulday; Ergun ve Aça, 2004: 551).</p>	<p>“Sen benim güzel sevgili atım Olabilecek kulunsun” diye Bunu söyleyip atına alışıp, gönül verip, Atına baktığında Karış-kulaç kulaklı Boğaz çıkıntısı gibi burunlu, Kocaman tayga gibi, Koca kara at değil miymiş.</p>
<p>Ool adın çejerge, Han-Şilgi at heveer apargan, Ezeñgizin tepken, Erniñ erezi Erelzey-Mergen bolu bergen. -Magalın, çaagayın aar-dep, Çon soondan algap-yöreep çıdıp kalgannar-dır. (Erelzey-Mergen, Haragalzay-Mergen Alışkılar; Ergun ve Aça, 2004: 592).</p>	<p>Oğlan atını çözdüğünde Han-Şilgi at da dönüşüvermiş. Üzengisini takmış, Erleri eri Erelzey-Mergen oluvermiş. “Hoş mu hoş, cüsseli mi cüsseli” diyerek Halk arkasından alkışlayıp dua edip kalmış.</p>
<p>-Bisti çüü haan Üptep olçalap aldı? -dep aytırarga: -Biyeegi kjanıp çıdıp kalgan Albıs, Şulbus haan adaşkılar olçaladı, Konçug-daa küştüg-küçüten ulus- tur. (Alday-Buuçu; Ergun ve Aça, 2004: 280).</p>	<p>“Bizi hangi kağan Talan edip ganimet aldı?” diye sorduğunda “O lanetler savurup kalan Albıs, Şulbus kağan ata-oğul yağmaladı, Oldukça güçlü-heybetli insanlardır.</p>
<p>Moynunuñ edi baraannıg tayga hirelig, Döñmeeniñ edi döñ sarig tayga hirelig, Kejegezin köörge, Çüktüg kara buura hevirlig,</p>	<p>Boynunun eti heybetli tayga gibi, Baldırının eti yumru sarı tayga gibi, Saç örgüsüne baktığında Yüklü kara buğra gibi, Görünüşünü-şeklini incelediğinde Arslan, pars şekilli,</p>

<p><i>Çevir-dürzünün körüp şinçilep turarga,</i> <i>Arzılañ-par dürzülüg</i> <i>Mındıg er boop-tur. (Boktu-Kiriş, Bora-Şeeley; Ergun ve Aça, 2004: 401-402).</i></p>	<p>Böyle er imiş.</p>
<p><i>Adı erninde “A” üjük bütken,</i> <i>Üstüü erninde “Ü” üjük bütken,</i> <i>Ay, hün hereldig,</i> <i>Karaanıñ odu burugaynıp hıp olurar</i> Kaygamçıktıg çaraş dañgına olurup-tur. (Boktu-Kiriş, Bora-Şeeley; Ergun ve Aça, 2004: 417).</p>	<p>Alt dudağında “A” harfi oluşmuş, Üst dudağında “Ü” harfi oluşmuş Ay-güneş ışıklı Gözünün ateşi çakıp yanan Olğanüstü güzel prenses otururmuş.</p>
<p><i>Oyun oya, çigin çire</i> <i>Çurttap-daa sala berip-tir evespe oo!</i> <i>(Boktu-Kiriş, Bora-Şeeley; Ergun ve Aça, 2004: 471).</i></p>	<p>Yaşlarına yaş katıp sonsuza dek Yaşayıp gidivermişler.</p>
<p><i>Bodunga maldatpas,</i> Hagdımmas ulug edi turza-daa, <i>Bodunga ettetpes</i> <i>Aksagalday Sayın-Havitçı deer</i> <i>Akılıg çüve irgin.</i> <i>(Kañgıvay-Mergen; Ergun ve Aça, 2004: 474).</i></p>	<p>Sayısız malı-hayvanı olsa da, Halka mal sürdürmez, Çokça eti olsa da, Halka yedirmez Aksagalday Sayın-Havitçı denilen Ağabeyi varmış.</p>

Üstte de belirttiğimiz üzere nitelik hiperbolleri içerisinde değerlendirilmesi gereken derecelendirme işlevine sahip karşılaştırma ve üstünlük birimleri de yer almaktadır. Örneklendirmek gerekirse alttaki örnekte hiperbolik anlam karşılaştırma yapısıyla sağlanmaktadır.

<p><i>-Ölürüp şıdaar bolzuñza,</i> <i>Kuşkaştan artık edi etsig,</i> Münü münzüg, <i>Örge dep çüve ol boor, oğlum -dep mınçangan. (Alday-Buuçu; Ergun ve Aça, 2004: 214).</i></p>	<p>“Öldürebilirsene eğer Eti kuştan daha lezizdir, Çorbası daha tatlı Örge denilen şeydir o, oğlum” demiş.</p>
--	---

Üstünlük yapısında da en birimi nitelediği sıfatları derecelendirerek hiperbolik bir anlam bağıntısı kurmaktadır:

<p><i>Adı tura:</i> <i>-Ol bolza delegeyniñ kırında</i></p>	<p>Atı da: “O şey, dünyanın üstünde,</p>
--	---

<p>Eñ küçüten Dag-Möge dep çüve Ol-dur, ooñ-bile Kiji mesildeşpes, Udup çıdarı ol-dur. (Arı-Haan; Ergun ve Aça, 2005: 315).</p>	<p>En güçlü Dag Möge denilen şey, Odur. Onunla, Kişi tutuşamaz. Yatıp uyuyor, o.</p>
<p>Hola büreeni damçıştır: - Çüs ses ka't şil bajiñniñ eñ kırında Tos ka't aldın şil bajiñniñ iştinde olurar - dep Sımıranıp olurgan çüveñ irgin. (Haan-Tögüldür; Arçın, 2014: 68-71).</p>	<p>Beyaz Bakır borazan vasıtasıyla - Yüz sekiz kat cam evin en üstünde Dokuz kat altın cam evin içinde oturuyor, diyerek Fısıldamış.</p>

4. Belirteç Hiperboller: Zaman, yer, ölçü, nitelik ve soru kavramları açısından bir fiili, bir sıfatı veya bir zarfın anlamını etkileyen hiperbolik ifadeler belirteç hiperbollerini olarak tasarlanabilir.

<p>Erelzey-Mergen baza-la Tozan buga keji sodaan kedip algan, İyi er-daa doñ çerni dovukka Kurgak çerni kajıkka çedir bazıp, Devip-devip kelgeştetniñ Segirjip algaş, Ay-ayı-bile, çıl-çılı-bile hürejip klegen. (Erelzey-Mergen, Haragalzay-Mergen Alışkılar; Ergun ve Aça, 2004: 598).</p>	<p>Erelzey-Mergen de Doksan boğa derisi kispetini giymiş, İki er donmuş yeri dizine kadar, Kurumuş yeri aşığa kadar basıp, Peşrev çekip gelmiş de, Tutuşuverip, Aylarca, yıllarca güreşip durmuş.</p>
<p>Ayın ayladır, çılın çıldadır hap çoraaş Sunduk lamazınıñ aalnga Hap çedip keep-tir evespe oñ. (Han- Şilgi Attıg Han-Hülük; Ergun ve Aça, 2005: 212).</p>	<p>Aylarca, yıllarca koşturarak Sunduk Lama'nın obasına Çaptırıp gelmiş.</p>
<p>Ol orta ulug paşka sug kutkaş Dün-hünnüñ iştinde Hayındırıp kelgen sug kutkaş Dün-hünnüñ iştinde Ol urugnu ooñ-bile çup, arıglap Kelgen çüvezi irgin. (Boktu-Kiriş, Bora-Şeeley; Ergun ve Aça, 2004: 306-307).</p>	<p>Ulu kazana su koyup Gecelerce günlerce Kaynatıp durmuş. Gecelerce günlerce O kızı onunla yıkayıp temizleyip Durmuş imiş.</p>

<i>Şıyaan am. İyi er segirjip algaş, Bir aynıñ üjen honukta Doktaamal çok tutçup turup-tur evespe oñ. (Haan-Tögüldür; Arçın, 2014: 66-67).</i>	Dinleyin hey! İki er kapıştıktan sonra Bir ayın otuz gününde Hiç durmadan tutuşup güreşmişler.
---	---

Değerlendirme

Bu çalışmada Spitzbardt (1963), McCarthy ve Carter (2004), Claridge (2011) ve Burgers vd. lerinin (2016) hiperbol temalı çalışmalarındaki teorik bakış açısı temel ele alınmış, söz konusu çalışmalardaki ölçütler tanıtılmıştır.

Bahsi geçen araştırmacıların modellemelerinden farklı olarak hiperboller, Tuva Türkçesi destan metinlerindeki verilere göre Türkçenin genel yapısına uygun bir biçimde varyasyonları ile ortaya konulmuş ve 4 başlık altında örneklendirilmiştir: 1. Nesnel Hiperboller 2. Nitel Hiperboller 3. Nicel Hiperboller 4. Belirteç Hiperboller.

Başlıklandırma aşamasında hiperbollerin gramer anlamlarını sınıflandırıcı olarak nesnellik, niteliklik, niceliklik ve belirteçlik özellikleri göz önünde tutulmuş ve Tuva Türkçesi destan metinlerinden örneklem yöntemiyle seçilen hiperbolik anlam taşıyan sözcükler ve öbeksal yapılar analiz edilmiştir. Bu bağlamda söz konusu edilen varyasyonlar özelde Tuva Türkçesi ancak genelde Türkçenin hiperbolik ifadelerini işaretlemeye, destan başta olmak üzere sözlü kültür ürünlerinin dokusunu oluşturan dil incelemelerinde bir model olarak kullanılabilir. Bundan sonraki destan dili çalışmalarında bu yazıda ileri sürülen modelin geliştirilmesi, hiperbollerin alt bölümlerinin veya sınıflandırmalarının yapılabilmesi gerekli ve mümkündür. Çünkü sözlü gelenek içinde dile dayalı olarak üretilen sanatsal metinlerin poetik boyutunu belirleme noktasında hiperbol kullanımının da önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak ileride gerçekleştirilecek hiperbol çalışmalarının derlem temelli yapılmasının bulgularda kapsamı doğru bir şekilde tanımlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Akalın, L. S. (1984). *Edebiyat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Varlık.
- Akdemir, H. (1999). *Belâğat terimleri ansiklopedisi*. İzmir: Nil Yayınları.
- Arçın, S. M. (2014). *Tuva destanları 2: Haan-Tögüldür*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arıkoğlu, E.-Borbaanay, B. (2007). *Tuva destanları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Averbeck, J. M. (2015). Irony in interpersonal conflict scenarios: Differences in ironic argument endorsement and suppression across topics. *Journal of Argumentation in Context*, 4 (1), 87-109.

- Burgers, C., vd. (2016). HIP: A method for linguistic hyperbole identification in discourse. *Metaphor and Symbol*, 31 (3), 163-178.
- Claridge, C. (2011). *Hyperbole in English: A corpus-based study of exaggeration*. UK: Cambridge University Press.
- Çobanoğlu, Ö. (2003). *Türk dünyası epik destan geleneği*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergun, M.- Aça, M. (2004). *Tiva kahramanlık destanları I*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergun, M.- Aça, M. (2005). *Tiva kahramanlık destanları II*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gibbs, R. W. (2000). Irony in talk among friends. *Metaphor and Symbol*, 15 (1-2), 5-27.
- Grebnev, L. V. (1960). *Tuvinskiy geroičeskiy epos (Opit istoriko-etnografičeskogo analiza)*. Moskva: İzdatel'stvo vostočnoy literaturı.
- McCarthy, M.- Carter, R. (2004). 'There's millions of them': Hyperbole in everyday conversation. *Journal of Pragmatics*, 36, 149-184.
- Gürsoy Naskali, E. (1992). Destanın tanımı. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*, C. 40, 1-8.
- Spitzbardt, H. (1963). Overstatement and understatement in British and American English. *Philologica Pragensia*, 6, 277-286.
- Tâhir-ül Mevlevî. (1994). *Edebiyat lügatı*. (hzl.: Kemâl Edib Kürkçüoğlu), İstanbul: Enderun Kitabevi. (EL)
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu. (TS)

Elektronik Kaynaklar

URL-1: <http://web.worlddepics.org/meeting.php?c=m&id=41&mid=1&lang=en>
(Erişim: 11.12.2022)

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.